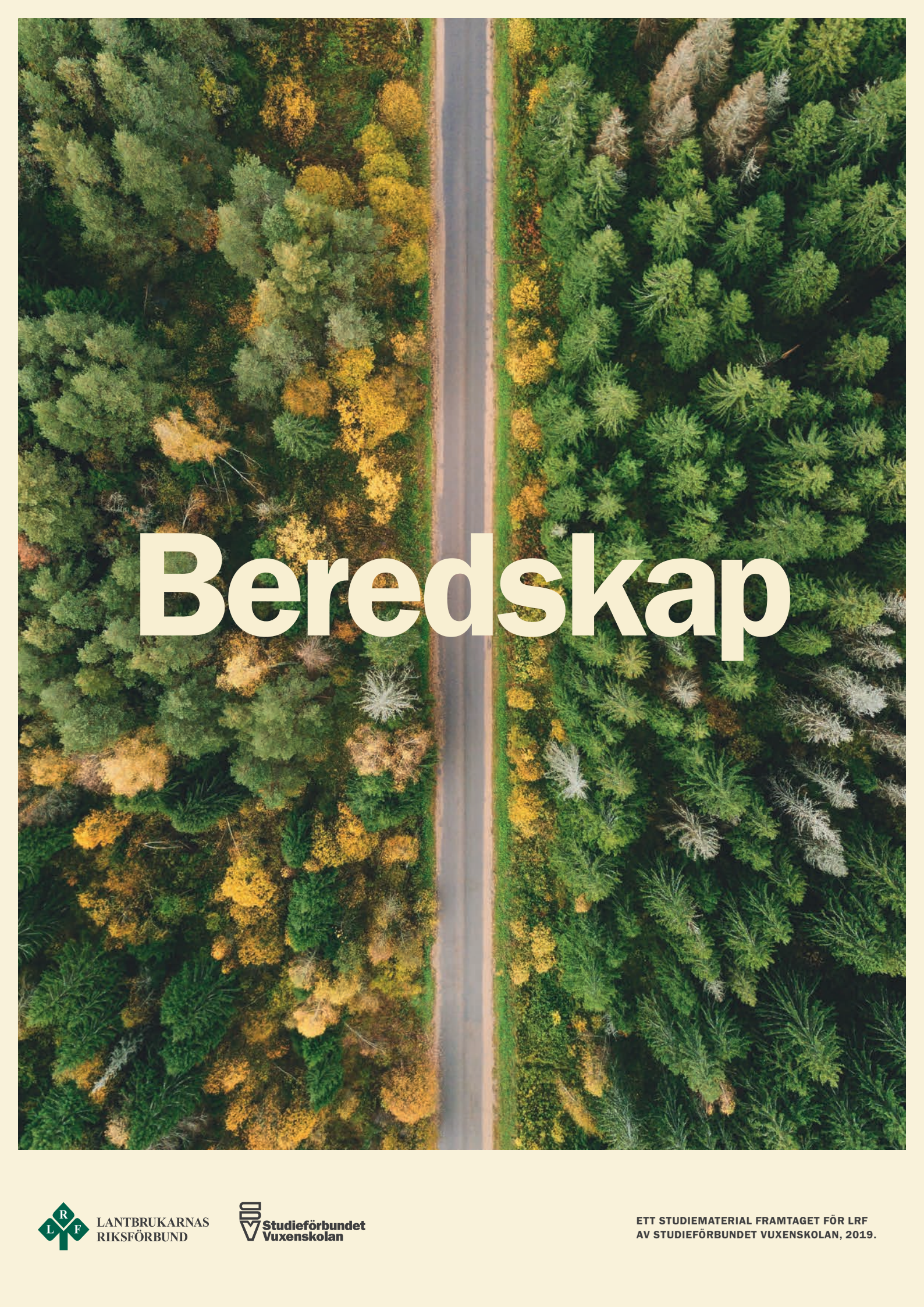

Beredskap

LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND

Studieförbundet
Vuxenskolan

ETT STUDIEMATERIAL FRAMTAGET FÖR LRF
AV STUDIEFÖRBUNDET VUXENSKOLAN, 2019.

Om LRF

LRF:s medlemmar driver tillsammans 70 000 företag och det gröna näringslivet står för nästan 4 procent av Sverigs BNP. Gemensamt för våra företag är att de har sin bas i jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö. Det är vi som kan erbjuda samhället resurser för en hållbar utveckling. Tillsammans kan vi göra det bättre och mer lönsamt att jobba och bo på landsbygden. Kontaktuppgifter till LRF finner du på www.lrf.se. Mitt LRF

Om SV

Studieförbundet Vuxenskolan är en idéburen folkbildningsorganisation och vår idé och verksamhet är starkt förankrad i demokrati, jämställdhet, humanism och hållbarhet. Vår värdegrund och vision bidrar till att frigöra människors kraft, engagemang och utveckla sin kreativa förmåga. Kontaktuppgifter till din SV-avdelning hittar du på www.sv.se/avdelningar.

Beredskap

Ett studiematerial framtaget för LRF av Studieförbundet Vuxenskolan, 2019

KONTAKT LRF – Kristina Agerviken, kristina.agerviken@lrf.se

KONTAKT SV – Caroline Ullman, caroline.ullman@sv.se

SAMMANSTÄLLNING TEXT – Erika Olsson, Vreta Jord & Ord

LAYOUT – Pasadena Studio

Hej!

■ **Jag heter Håkan Johansson** och är en av initiativtagarna till detta studiematerial. Det är ett resultat av bränderna sommaren 2018 med branden i Västmanland 2014 i minnet. I vår lokalavdelning blev vi varse den hårda vägen att det gäller att vara beredd!

Efter sommaren kallade vi till ett informationsmöte för kommunens alla LRF-medlemmar där Räddningstjänsten, Länsförsäkringar och kommunalrådet blev inbjudna som panel. Vi informerades om hur en utryckning till en skogsbrand går till, hur vi som markägare kan och förväntas agera och vilka skyldigheter vi har. Det visade sig att det var en del saker som var oklara för oss markägare, till exempel eftersläckningsansvaret.

Det väcktes även en hel del frågor kring olika scenarios. Tänk brand, regn, vind, strömavbrott med mera:

- Hur fungerar det med framkomlighet?
- Samverkan mellan gårdar?
- Var kan boskap ta vägen?
- Vilka grejer finns att tillgå?
- Klarar vi av detta ensamma, eller?

Efter den träffen var bollen i rullning, vi startade upp en studiecirkel med ett 40-tal deltagare uppdelat på två grupper.

Den här resan blev både kul och lärorik för oss. Men största vinsten, vill jag säga, är att saker lyfts upp och diskuterats under "fredstid" och inte när strömmen varit borta eller brandbilarna stått på vår mark. Vi vet nu vilka som har elverk, vattentunnor, var vi kan fylla vatten och så vidare och vi har en beredskapslista som fungerar för grannsamverkan. Dessutom har några anmält sig till ett frivilligt brandvärn i räddningstjänstens regi.

Jag vill tacka Sala-Hebys Räddningstjänst för deras enorma engagemang och vänliga bemötande! Det är alltid bra att kunna samarbeta och ha förståelse för varandra, men det är Räddningstjänsten som har ansvaret vid en utryckning, även på din egen fastighet.

Lycka till! Och kom ihåg att bara tanken på att göra något är bättre än att låta bli. Pratar man sedan med andra så är det stor chans att stå bättre rustad om något händer, vad det än är!

SID 3

BEREDSKAP
Ett studiematerial
för LRF av Studie-
förbundet Vuxenskolan

Håkan Johansson

LRF-avdelningarna Sala och Norrby

Intro

Att vara beredd om det värsta skulle hända...

■ Klimatförändringar, samhällets ansvar och vår förmåga att agera vid olika situationer har aktualiserats under de senaste åren. Ett mer oberäkneligt väder innebär en ökad risk för skador till följd av skyfall, storm eller värmeböljor. Dessutom ser samhällets förmåga att agera vid kris olika ut på olika platser i landet beroende på lokala förutsättningar och vilken sorts skada som uppkommit.

För många bönder har skogsbränder, stormar och inte minst 2018 års torka väckt behovet av beredskap på gårdsnivå och samverkan med andra.

Det finns viktiga erfarenheter från de händelser som inträffat, till exempel är det ett stort antal frivilliga som på olika sätt gjort hjälpinsatser under bränderna. Till många av de frivilliga kan LRF och dess medlemmar, jord- och skogsbrukets organisationer samt ideella krafter räknas.

LRF:s och lantbrukarnas hjälpinsatser har fått välförtjänt beröm. Handlingskraften, initiativförmågan och lokalkännedomen samt tillgången till hjälpmedel uppskattas av myndigheter, organisationer och räddningstjänst. Vi har också lärt oss mycket och kriserna har även bidragit till att stärka lokala nätverk, regionala initiativ och ytterligare lokalt engagemang. Utgå ifrån det arbete som redan gjorts i er bygd. Kanske finns det upparbetade kontakter mellan maskinring, försäkringsbolag eller andra aktörer. Så vilka erfarenheter kan vi dra av de inträffade händelserna? Hur kan vi rusta oss inför kommande kriser och hur samverkar vi mellan gårdar och med övriga samhället?

Denna cirkel syftar till att samlas lokalt och diskutera olika scenarios, inventera vad ni har på gårdsnivå samt bygga upp kontakter och skapa kommunikationsvägar och krisberedskap om det värsta skulle hända – innan det händer.

SID 4

BEREDSKAP
Ett studiematerial
för LRF av Studie-
förbundet Vuxenskolan

” Tänk gärna igenom innan ni startar hur ni får ett brett anslag, så att även markägare som inte är medlemmar i LRF kan inkluderas. ”

Om studiecirkeln

■ Detta cirkelmateriel är tänkt att användas i LRF:s lokalavdelningar. Tänk gärna igenom innan ni startar hur ni får ett brett anslag, så att även markägare som inte är medlemmar i LRF kan inkluderas. Beredskap är också en fråga där lokalavdelning, kommungrupp och region måste samverka i planeringen.

Ett sätt är att genomföra ett gemensamt startmöte på kommungruppsnivå, där alla intresserade medlemmar bjuds in för att sedan genomföra cirkel i respektive LRF-avdelning. Kanske vill några avdelningar samarbeta, för att de ligger geografiskt lämpligt längs en väg eller strand? Kanske vill någon lokalavdelning dela upp sig och genomföra flera olika cirkel för att det finns flera olika naturliga nav inom upptagningsområdet? Utgå ifrån era förutsättningar och lägg upp cirkeln så att den passar just era behov.

Beredskap handlar om att vara beredd på olika typer av händelser. Just denna studieplan har ett generellt upplägg för naturkatastrofer och händelser orsakade av extremt väder. Anpassa upplägget utifrån var i landet ni befinner er, vilken typ av händelser det är störst risk för och vilka tidigare erfarenheter ni har av kriser genom att bjuda in medverkande experter och föreläsare. En annan viktig faktor för upplägget av cirkeln är hur samarbetet ser ut idag i er kommun. Finns etablerade kontakter med räddningstjänst och kommunal organisation, eller måste ni börja med att ta kontakt och presentera er?

Denna studieplan föreslår en gemensam start tillsammans med kommungruppen. Därefter följer tre cirkelträffar, med möjlighet till extraträffar kring något tema som gruppen vill fördjupa sig i. Längst bak i planen finns extramateriel och tips på fördjupning och

föredragshållare som kan medverka med expertkunskap. Vill ni avsluta med en eller flera praktiska övningar kring eftersläckningsarbete, HLR eller något annat kan dessa samordnas i kommungruppen eller med andra, närliggande lokalavdelningar.

Upptakt – ett gemensamt startskott

■ Starta gärna med en gemensam kväll i kommungruppen, med utrymme för föredrag och dialog. Kontakta LRF:s regionkontor och ta reda på om det finns någon regional beredskapsplan. Bjud in räddningstjänst, kommunalråd eller kommunchef, rådgivare från försäkringsbolag och kanske någon från en lokalavdelning inom LRF som varit drabbad av en kris, som kan berätta om sina erfarenheter.

Syftet är en gemensam start för att belysa frågan, inventera vad som redan finns i er kommun och sätta fokus på olika scenarios som kan uppstå vid naturskada. Bjud helst in alla medlemmar i kommungruppen och boka en lokal som är tillräckligt stor. Samordna gärna inbjudan med Studieförbundet Vuxenskolan. De kan vara behjälpliga med planering och bokning, ta emot anmälningar och presentera cirkelmaterialet.

SID 5

BEREDSKAP
Ett studiematerial
för LRF av Studie-
förbundet Vuxenskolan

” Hur klarar vi en kris på kort sikt? Hur klarar vi en kris på längre sikt? Vad skulle vi behöva bli bättre på? ”

Förslag till upplägg:

1. Inledning

LRF:s kommungrupp och/eller initiativtagare från LRF:s lokalavdelningar hälsar välkomna.

2. Bakgrund

Föredragshållare från räddningstjänst eller krishanterare på kommunen medverkar för att belysa olika typer av naturskador och vilka konsekvenser de skulle kunna få. Vad har hänt i vår omvärld, nära och längre bort? Hur skulle en liknande händelse påverka oss? Vilken beredskap har samhället? Vad förväntas av företagare, djurhållare och markägare? Utgå ifrån lokala geografiska förutsättningar och tidigare erfarenheter.

3. Panel

Paneldiskussion med räddningstjänst, någon från en av LRF:s lokalavdelningar som drabbats av bränder eller storm, försäkringsbolag och eller lokala banker. Hur ser vår beredskap ut idag? Vilka upparbetade kommunikationskanaler finns? Hur klarar vi en kris på kort sikt? Hur klarar vi en kris på längre sikt? Vad skulle vi behöva bli bättre på?

4. Sammanfattning och avslut

Skapa utrymme för frågor och inspel från deltagarna och avrunda träffen med att introducera upplägg för studiecirkeln och låt alla som är intresserad av att arbeta vidare skriva upp namn och kontaktuppgifter. Ha gärna en person på plats som kan föra minnesanteckningar som underlag till kommande cirkelträffar och diskutera behov av samverkan mellan lokalavdelningarna om ni startar flera cirklar parallellt.

Till cirkelledaren

■ Cirkelledarens uppgift är att samordna arbetet och förbereda

cirkelträffarna. Det finns inget krav på att du som ledare ska vara expert på ämnet. Din uppgift är snarare att se till att bjuda in de föredragshållare ni vill träffa och se till att deltagarna tar aktiv del i diskussioner och samtal. Det finns bra extramaterial längst bak i detta häfte. Komplettera gärna träffarna med en gemensam webbutbildning om bränder eller eftersläckningsarbete från Skogsbrukets Yrkesnämnd www.synkurser.skotselskolan.se

Lyft också gärna in de 60 orden på sidan 16 tidigt under cirkeln. Lägg till egna viktiga ord och ha med er detta som en röd tråd genom träffarna.

Boka en lokal med tillgång till internetuppkoppling och projektor. Mycket material finns på nätet och det är också ett bra alternativ att låta en föreläsare eller expert medverka via länk. Ta kontakt med Studieförbundet Vuxenskolan för att upprätta en deltagarförteckning med personnummer, boka lokal och bjuda in föreläsare. Studieförbundet Vuxenskolan kan också hjälpa till att arrangera gemensamma träffar eller diskussionsmöten. När ni genomfört studiecirkeln lämnar cirkelledaren in ifylld deltagarlista samt utvärdering av träffarna till Studieförbundet Vuxenskolan.

Lycka till!

SID 6

BEREDSKAP
Ett studiematerial
för LRF av Studie-
förbundet Vuxenskolan

Träff 1 – GÅRDSNIVÅ

Välkommen till den första träffen som ägnas åt vad som kan göras på gårdsnivå. Vilken beredskap finns idag? Vilken kunskap och vilken utrustning? Vad behövs? Och, kan man verkligen vara beredd på allt?

1

” Hur ser risken ut vid olika tidpunkter på året och vid olika väderförhållanden? ”

Inledning

■ Dela ut materialet samt eventuellt kompletterande material och börja med att göra en presentationsrunda. Exempel på presentationsfrågor:

- Namn
- Hemvist
- Tidigare erfarenhet av krissituation orsakat av naturskada
- Förväntningar på studiecirkeln

Stäm av deltagarförteckning och kontaktuppgifter, så att deltagarna kan nå varandra. Skriv ner förväntningar på cirkeln, som deltagarna lyfter, på ett gemensamt blädderblocksark för senare avstämning.

Naturskador

■ Naturskador är en bred benämning av de skador som kan orsakas av väder och förändringar i klimat och natur. Beroende på en rad olika faktorer som geografiskt läge, topografi, årsmån samt mänsklig påverkan kan konsekvenserna av till exempel en storm med samma vindstyrka variera stort på olika platser. Titta på en gemensam karta över er bygd på storbild och diskutera:

- Hur ser det ut hos er?
- Vilken typ av natur?
- Bergarter och jordmån? Myrmark, lövskog, barrskog, odlad mark?
- Finns det sjöar och vattendrag? Hur god är tillgängligheten?
- Berg eller branta områden? Öppna slätter?
- Hur ser bebyggelsen ut, är det tätbebyggt eller glest mellan hus och gårdar? Stadsnära?
- Infrastruktur och vägar?
- Hur ser risken ut vid olika tidpunkter på året och vid olika väderförhållanden?

Riskanalys

■ Lista olika typer av naturskador ni kan komma på såsom eld, snö, vind, torka, översvämningar med mera. Arbeta i helgrupp och skriv listan på blädderblock.

Gör en prioritering, genom att uppskatta varje punkt på listan, hur troligt det är att den kommer att inträffa och hur god beredskap ni har i dagsläget:

SID 7

BEREDSKAP
Ett studiematerial
för LRF av Studie-
förbundet Vuxenskolan

HÖG SANNOLIKHET

GOD BEREDSKAP

SVAG BEREDSKAP

LÅG SANNOLIKHET

Dela sedan in er mindre grupper och bocka av punkterna, genom att varje grupp tar en punkt var. Om det finns punkter i rutan för hög sannolikhet att de ska inträffa och ni upplever att ni har svag beredskap där idag så är det dessa punkter ni startar med. Gör en lapp för varje punkt och arbeta i samma mall:

Typ av naturskada:

- Beredskap på gårdsnivå så som den ser ut idag:
- Detta behöver vi utveckla för att klara det akuta läget:
- Detta behöver vi utveckla för att klara situationer som uppstår i efterarbetet:
- Detta behöver vi ta reda på mer om:

Webbkurser om skog och bränder

■ Skogsbrukets Yrkesnämnd, SYN, har tagit fram webbkurser kring bränder och eftersläckningsarbete. De går att använda som en del i denna studiecirkel, eller som frivillig fördjupning mellan träffarna. Läs mer och boka på www.synkurser.skotselskolan.se

Personlig beredskap

■ Vilken beredskap har du och din familj och eventuella anställda vid en kris? Hur länge räcker mat, vatten och har du tillräckligt med kläder? Jämför med Myndigheten för samhällsskydd och krisberedskaps checklista och komplettera med de behov du ser på din gård, beroende på vilken verksamhet du har. www.dinsakerhet.se/kris-och-krig

Gårdsförteckning

■ Sätt er i mindre grupper och inventera vad ni har i bygden genom att arbeta med gårdsförteckningar. Fokusera inte bara på stora maskiner. Även fyrhjulingar, pumpar, tankar och handredskap som räfsor spadar med mera kan komma till användning. Tänk också över riskerna med att samla in uppgifter och skapa register över verktyg, maskiner och personliga uppgifter så att de inte hamnar i fel händer. Samverka gärna med lokal maskinring eller maskinstation, som ofta har aktuella register.

Diskutera:

- Hur får ni med gårdar och markägare som inte är med på cirkeln?
- Hur ofta behöver ni göra en liknande genomgång?
- Har ni kontakt med lokal maskinring eller maskinstation? Om inte, vem tar kontakt för att diskutera hur ni skulle kunna samverka vid kris?
- Vilka drivmedelsreserver finns?
- Hur löser ni tillgång till drivmedel om krisen skulle bli långvarig?

Avslutning

■ Gå igenom gårdsförteckningen (se nästa sida) och summera vad ni gjort under träffen. Finns det frågor som kvarstår, där ni behöver ytterligare kunskap från era diskussioner? Kom överens om vem som tar på sig att undersöka frågan till nästa träff eller lämplig expertis att bjuda in som gäst. Stäm av var och när ni ses nästa gång.

” Hur får ni med gårdar och markägare som inte är med på cirkeln? ”

GÅRDSFÖRTECKNING

Datum:

Upprättad av:

GÅRDSNAMN

Fastighetsbeteckning(ar):

GPS-koordinater:

ÄGARE

Namn:

Adress:

E-post:

Telefon:

KONTAKTPERSONER

Namn:

Adress:

E-post:

Telefon:

DJURINNEHAV

MASKINER

REDSKAP

PERSONLIG KOMPETENS

ÖVRIGT

Träff 2 – LOKAL SAMVERKAN

Välkommen till en träff som handlar om det lokala samarbetet. Vem gör vad? Hur pratar vi med varandra? Finns det nyckelpersoner eller strategiska platser? Helt enkelt, vad behöver vi planera gemensamt för att kunna agera gemensamt. Det är värdefullt om någon från kommungruppen kan medverka vid denna träff för fortsatt samverkan i kommunen.

2

Inledning

■ Inled med att sammanfatta vad ni gjorde sist ni sågs. Checka gärna in gruppen genom att göra en runda där var och en kort får lyfta en insikt från förra gången. Om det var någon som fick i uppdrag på förra träffen att undersöka en frågeställning eller om har ni en inbjuden gäst, är det lämpligt att börja med detta för att fylla på den gemensamma kunskapsbanken.

Inventering

■ Gör en gemensam lista över vilken plattform för samverkan ni redan har i bygden. Arbeta i mindre grupper och gör sedan en gemensam redovisning där ni skriver svaren på blädderblocksark:

- ➔ Vilka tidigare erfarenheter finns av krissituationer? Hur fungerade byggemenskapen då?
- ➔ Vilka aktörer behöver oss om något händer?
- ➔ Vilka aktörer är vi beroende av? Finns lokala nyckelpersoner?

Geografiska förutsättningar

■ Ta fram kartan från första träffen och titta på den tillsammans, gärna på projektor eller annan gemensam skärm. Diskutera i helgrupp hur gårdarna ligger, var det finns farbara vägar och om det finns vägar med hinder, så som bommar eller stenbumlingar. Prata om vilka resurser ni kan bli tvungna att samverka kring vid kris, var det är möjligt att hämta vatten vid brand. Finns det gårdar som kan behöva hjälp med evakuering av djur? Finns det andra gårdar som har möjlighet att ta emot djur? Utgå ifrån era förutsättningar och farhågor.

Trygghetspunkter och lokala nav

■ I vissa kommuner finns inrättade trygghetspunkter som ska fungera som nav vid en krissituation. Vid trygghetspunkter kan man få information, värme, dricksvatten, lättare förtäring och/eller övernattnings.

De inrättas som regel i anslutning till äldreboenden, skolor eller församlingshem och ska ha tillgång till reservkraft, telefoni, hygienutrymmen, kök och andra nödvändigheter. Trygghetspunkter bemannas ofta gemensamt av frivilliga krafter och kommunens personal.

Har er kommun utpekade trygghetspunkter? Om ja, finns det en trygghetspunkt hos er? Om nej, har ni behov av att skapa en egen trygghetspunkt, eller ett naturligt nav, som kan användas vid eventuell kris? I vissa bygder kan bygdegården eller annan samlingslokal vara en naturlig plats att samlas vid. Finns det andra lokala samlingsplatser som är lämpli-

” Vilka tidigare erfarenheter finns av krissituationer? ”

SID 11

BEREDSKAP
Ett studiematerial
för LRF av Studie-
förbundet Vuxenskolan

ga att utgå ifrån vid eventuella insatser eller efterarbete? Det kan handla om en gårdsplan med tillräckligt stora ytor att ställa upp maskiner eller tillgång till vatten. Diskutera gemensamt i gruppen och ta frågan vidare till kommun och räddningstjänst.

Kommunikation

■ Sammanställ kontaktpersoner med geografiskt bra spridning och kom överens om hur uppgifterna får användas. Det är viktigt att enbart personer som gett sitt godkännande finns med på en eventuell kontaktlista och att det finns ett tydligt syfte för kommunikation, vem som får använda listan och hur den får användas. Är det enbart vid kris, eller är den också en kommunikationskanal för bysamverkan. Vilka telefonlistor, sms- och mejlgrupper finns redan? Kanske har lokalavdelningen en egen chat-grupp eller annan kanal via sms eller sociala media? Vilka övriga kanaler för kommunikation finns, så som jaktlag som ingår i det lokala skötselområdet, eventuell lokal företagarförening eller kanske hembygdsförening eller byalag? Behövs kontaktuppgifter på papper om internetuppkopplingen inte fungerar? Hur kommunicerar vi om både el- och mobilnät slås ut? Finns kommunikationsradio att tillgå? Läs gärna mer på Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps blogg:

www.dinsakerhet.se/kris-och-krig

Skapa och förvalta kontaktvägar och samlingsplatser

■ Summera kvällens diskussion och försök att gemensamt svara på frågorna:

- ➔ Vilka kontaktfunktioner har vi och vilka behöver vi skapa?
- ➔ Vem ansvarar för att hålla kontaktuppgifterna aktuella?
- ➔ Hur får de sammanställda kontaktuppgifterna användas?
- ➔ Finns det redan trygghetspunkter eller samlingsplatser i bygden? Om inte, bör det skapas?
- ➔ Behöver ni i lokalavdelningen fatta beslut kring kontaktlistor och samlingspunkter?
- ➔ Behövs beslut eller godkännande från den kommunala organisationen eller räddningstjänsten?

Avslutning

■ Sammanfatta kvällen. Om det dykt upp frågeställningar under kvällen, där ni vill veta mer, bör ni dela ut arbetsuppgifter bland deltagarna och starta nästa träff med dessa. Alternativt kan ni komma överens om att göra en extra cirkelträff kring ämnet. Stäm av att alla cirkeldeltagare vet var och när ni träffas nästa gång.

Tack för ikväll!

” Vilka kontaktfunktioner har vi och vilka behöver vi skapa? ”

Träff 3 – GÅRDEN OCH SAMHÄLLET

Vilket ansvar tar samhället vid en större kris? Vilket ansvar ligger på dig som företagare? Var finns hjälp och stöd? Vi går också igenom några av de bränder och stormar, med allvarliga konsekvenser för markägare och brukare, som inträffat de senaste åren för att se vilka erfarenheter vi kan ta med oss från dessa.

3

” Ansvaret för kris-
hantering ligger i
första hand hos de
närmast berörda –
den kommun som
drabbas och den
eller de sektorer av
samhället som är
inblandade. ”

Inledning

■ Börja även denna träff med att stämma av eventuella lösa trådar från förra gången. Har någon deltagare något att redovisa så bockar ni också av detta. Vid denna träff kan det vara lämpligt att bjuda in räddningstjänst eller krissansvarig från kommunen. Om möjligt, samordna med kommungrupp eller andra LRF-avdelningar.

Samhällets ansvar vid naturskada eller kris

■ Ansvaret för krishantering ligger i första hand hos de närmast berörda – den kommun som drabbas och den eller de sektorer av samhället som är inblandade. Men det är inte alltid så lätt att förstå vem som har ansvar vid olika händelser. Ansvaret kan dessutom skifta allt eftersom ett händelseförlopp utvecklas. Är exempelvis bara en kommun drabbad behöver kanske inte den drabbade kommunen hjälp från Länsstyrelsen. Men ju fler kommuner som får problem, desto större roll får i allmänhet Länsstyrelsen. Växer krisen ytterligare behövs kanske resurser från myndigheter på nationell nivå.

På samma sätt fungerar det inom andra delar av samhället. Man börjar med att hantera krisen i dess omedelbara närhet, samtidigt som det finns resurser beredda på regional och nationell nivå om händelserna blir för omfattande för att hantera lokalt. Nedan följer en sammanställning över aktörer som kommunerna uppgett som sina viktigaste samverkansparter vid kris:

→ Blåljusmyndigheter

Övergripande samverkan där olika blåljusmyndigheter är inblandade i exempelvis transporter, röjningsarbete, kontakt med allmänhet och upprättande av samlingsplatser i deras lokaler.

→ Civilförsvarsförbundet

Bidrar med personella resurser.

→ Elbolag och telebolag

Samverkan genom informationsutbyte. Kommunen kan exempelvis få tillgång till elbolagens datasystem och se hur många i kommunen som saknar ström. Liknande samverkan kan ske med telebolag.

→ Frivilliga från allmänheten

Det finns olika varianter av frivilliginsatser från allmänheten. Det finns aktörer som har utbildat särskilda grupper i allmänheten, som kan hjälpa till när de egna resurserna tryter. I andra fall har de varit ”helt vanliga” personer som hjälpt till på olika sätt. Det kan handla om att ordna mat till drabbade eller låna ut telefoner och annan teknisk

>>

” Tänk på er säkerhet. Släckningsarbete kan vara riskfyllt, till och med livsfarligt. ”

utrustning. Samtidigt är det flera som poängterar att denna grupp kan vara problematisk att samverka med, utifrån att de inte kan förväntas ha den kompetens som krävs samt att det ställer höga krav på att samordna arbetet om många personer från allmänheten blir involverade.

→ **Hemvärnet är en del i försvarsmakten**

Hemvärnet kan bidra på många olika sätt men vanligast är röjningsarbete, transporter, förplägnad och samband. Hemvärnet har dessutom ofta god lokalkännedom. Frivilliga försvarsorganisationernas medlemmar har i många fall avtal med Hemvärnet, men de är även ideella organisationer som kan bistå.

→ **Lokalradio – P4**

Lokalradion är en av de säkraste kanalerna för att nå ut med information under en kris. Det är vanligt att det finns en nära samverkan mellan kommun, räddningstjänst och lokalradio.

→ **Länsstyrelsen**

Länsstyrelsen samordnar ofta krisgrupper på en övergripande nivå, bland annat genom informationsförmedling och samverkan mellan kommuner.

→ **SMHI**

Kan bidra med nödvändig information och medverkar ofta vid samverkanskonferenser.

→ **SOS Alarm**

Ägs av stat, kommun och landsting. SOS Alarm är ett nav för att ta emot information och kan bidra förebyggande med viktig kunskap om krissituationer.

→ **Svenska kyrkan**

Kyrkan har av tradition tagit en viktig roll vid samhällskriser.

→ **Svevia och Trafikverket**

Sköter underhåll av vägar och information om framkomlighet.

→ **Svenska Blå Stjärnan**

Har samhällets uppdrag att ta hand om djur vid kriser, katastrofer, utbrott av smitta och andra händelser som kan drabba djur.

Till detta kommer LRF:s interna omsorgsarbete och/eller Bondekompis. Uppdatera er om hur det ser ut i er region och vilka kontaktvägar ni har.

Räddningstjänsten

■ Räddningstjänsten är organiserad kommunvis och har vid tidigare naturskador som drabbat lantbruket, varit den allra viktigaste aktören. Det är alltid räddningstjänsten som leder och ansvarar för räddningsinsatser, även på din egen mark. Tänk på er säkerhet. Släckningsarbete kan vara riskfyllt, till och med livsfarligt.

Eftersläckningsarbetet är däremot markägarens ansvar. Efter bränderna i Sala 2018 sammanställde räddningstjänsten där ett informationsblad kring eftersläckningsarbete. Använd gärna detta blad som underlag när ni träffar er räddningstjänst, för att se vad som gäller för era förutsättningar. Bladet finns som extramaterial till studiematerialet.

Samordna gärna ett möte med räddningstjänst och LRF:s kommungrupp. Utgå ifrån de kanaler som redan finns. I vissa kommuner är samarbete mellan LRF och räddningstjänsten väl etablerad, i andra kommuner får ni börja med att skapa en kontakt. Ni kan till exempel bjuda in räddningstjänsten till en träff för dialog, eller genomföra en praktisk övning kring eftersläckning. Frågor att diskutera är hur kommunikation och

>>

samverkan sker och vilka krav på utrustning som räddningstjänsten ställer. Som ett exempel kan nämnas att räddningstjänstens utrustning oftast kräver rent vatten, utan löv och lera, vilket inte krävs i en gödseltunna.

Vad kan vi lära av det som redan hänt?

■ Dela in er i mindre grupper och läs på om den information som Krisinformation.se lagt upp om tidigare naturskador:

Torkan 2018

www.krisinformation.se/handelser-och-storningar/2018/torkan-2018

Stormen Gudrun

www.krisinformation.se/handelser-och-storningar/2005/stormen-gudrun

Stormen Ivar

www.krisinformation.se/handelser-och-storningar/2013/stormen-ivar

Skogsbränderna 2018

www.krisinformation.se/handelser-och-storningar/2018/brandrisk2018

” Vilka erfarenheter kan vi dra av det som inträffade? ”

- ➔ Vilka erfarenheter kan vi dra av det som inträffade då?
- ➔ Hur skulle vi klara motsvarande händelse?
- ➔ Vilken hjälp kan vi förvänta oss av samhället?

Viktiga begrepp – en avslutande övning med ord!

■ Titta på orden på nästa sida, gå laget runt och bocka av ord för ord. Om ni vill kan cirkelledaren kopiera och klippa ut orden så att varje ord ligger på en egen pappersremsa som ni sedan drar ur en burk. Var och en får max 30 sekunder på sig att förklara vilken funktion ordet fyller vid en krissituation eller naturskada. Om ni fastnar på något ord, så lägg det åt sidan och gå vidare. Avsluta övningen med att gemensamt försöka förklara dessa ord!

Ansvar	Inköp	Samarbete
Avdelningsordförande	Jaktlag	Sjöar
Batterier	Jaktradio	Skogstyp
Brandrisknivåer	Kartor	Skogsägare
Diesel	Kommunen	Skyddskläder
Djurinnehav	Kompetens	Skyddsmask
Eftersläckning	Kontaktgrupper	Skyldigheter
Elavbrott	Kontaktpersoner	Skyltning
Elverk	Koordinater	SMHI
Engagemang	Kopplingar	SMS-chattgrupp
Facktermer	Krattor	Storm
Framkomlighet	Kris	Stöldraider
Fyrhjulingar	Larmsamtal	SWEREF 99
Förnödenheter	Lokalkännedom	Topografi
Gemenskap	LRF-avdelningar	Vattentillgång
Geografi	Motorsåg	Vattentunnor
Grannsamverkan	NVDB	Vägbeskrivningar
Gårdsförteckning	Organisera	Vägbommar
Hitta.se	Pumpar	Översvämning
HLR	Räddningstjänsten	Övning

Avslutning

■ Ta fram blädderblocket från den första träffen med deltagarnas förväntningar på studiecirkeln. Har förväntningarna infriats? Finns det områden kvar att bearbeta? Har nya frågor väckts? Kom överens om ni vill göra någon eller några extra träffar. Avsluta med att göra en utvärdering av cirkeln och stäm av att ni fyllt i deltagarförteckning. Dessa underlag lämnar ni sedan till Studieförbundet Vuxenskolan.

Med hopp om att ni fördjupat era kunskaper kring naturskador, hamnat i många intressanta diskussioner och nu står bättre rustade för krissituationer, oavsett hur de ser ut!

Lycka till med det fortsatta arbetet!

SID 16

BEREDSKAP
Ett studiematerial
för LRF av Studie-
förbundet Vuxenskolan

EXTRATRÄFFAR

Extraträff – Räddningstjänsten

■ Gör gärna en extra träff i samverkan med räddningstjänsten, antingen som ett studiebesök på räddningsstationen eller upplagd som en övning för eftersläckning.

LRF har tagit fram en checklista för brand som, tillsammans med informationsbladet om eftersläckning från Sala Räddningstjänst, utgör bra diskussionsunderlag för träffen.

Checklista från LRF för beredskap vid brand:

1. Tänk och agera långsiktigt – släckningsarbete kan ta lång tid. Det är viktigt att ni som hjälper till orkar i längden och får möjlighet till nödvändig vila och återhämtning. Utse därför minst en ersättare till varje funktion under punkt 2. Använd bygdens styrkor, så som maskinring/maskinstation, erfarna djurtransportörer och personer med god lokal kännedom.
2. Utse personer som, utifrån egenskaper och erfarenheter, passar i rollen för följande funktioner: Sitta i stab med aktörer som räddningstjänst, länsstyrelse, kommun och LRF-regionen och föra informationen vidare till de samordnare som berörs. Vara samordnare för chaufförer och maskiner, för hjälpinsats som rör släckningsarbetet. Samordnarens telefonnummer ges till ledningscentral/räddningstjänst på plats. Samordnare av transportörer och transporter för evakuering av djur.
3. För logg över händelseförloppet och över de personer som hjälper till. Det underlättar vid överlämnande vid skiftbyte och vid utvärdering av händelsen. För er säkerhet är det också viktigt att veta vilka personer som hjälper till samt när, var och hur.
4. Tydlighet i kommunikationen till räddningstjänst och länsstyrelse: I vilken omfattning, när och var kan ni bidra? Till dem som hjälper till: Vad förväntas och vad gäller? Invänta order och återrapporera när uppdraget är slutfört.
5. Invänta beställning/uppdrag från räddningstjänst. Åk aldrig ut på eget bevåg! Det försvårar arbetet för räddningstjänsten, då de måste avdela resurser till att få överblick om vilka fler som är ute i skogen. Tänk på er säkerhet. Släckningsarbete kan vara riskfyllt och livsfarligt.

” För logg över händelseförloppet och över de personer som hjälper till. ”

Extraträff – Förbered dig och din gård

■ Bättre rustad för större och mindre kriser? Blir en äkta ”Prepper”. Gå gemensamt igenom vad ni behöver för personligt bruk, personal och eventuella djur.

Utgå ifrån Länsförsäkringars checklista ”Minska risken” och MSBS checklista för kris. Komplettera checklistan med vad som gäller för just din gård.

www.dinsakerhet.se/siteassets/dinsakerhet.se/kris-och-krig/vad-hander-vid-en-kris/msb-checklista-nedladdningsbar.pdf

På hemsidan för Miljöhusesyn finns användbara mallar för vad som gäller för djurskydd vid en krissituation, till exempel vid längre och kortare elavbrott www.miljohusesyn.nu

Samordna gärna inköp av kläder och skyddsutrustning för eftersläckningsarbete.

SID 17

BEREDSKAP
Ett studiematerial
för LRF av Studie-
förbundet Vuxenskolan

” Det finns också mycket kompetens inom de LRF-avdelningar som drabbats av bränder och stormar. ”

Extra träff – Med inbjuden gäst

■ Om ni vill gå vidare och fördjupa er inom något område, så har flera försäkringsbolag, banker, Gröna Arbetsgivare och LRF bred kunskap om krishantering. Både i det akuta skedet men också kring vad som händer efter krisen. Det finns också mycket kompetens inom de LRF-avdelningar som drabbats av bränder och stormar. Ta kontakt med LRF:s regionkontor och/eller sv om du vill ha hjälp att komma i kontakt med möjliga föreläsare.

Extraträff – HLR

■ Finns det behov av hjärt- och lungräddning? Boka en utbildningskväll!

Extraträff – Webbutbildning kring brand och eftersläckning

■ Använd Skötselskolans utbildningar Brand och Eftersläckning. Utbildningarna säljs via www.synkurser.skotselskolan.se

Extraträff – Årlig uppdatering

■ Det arbete ni nu gjort är färskvara. Nya markägare tillkommer, maskin-parker uppdateras och behoven förändras. Gör en årlig återträff kring krisberedskap. Samordna med kommungruppen och bjud gärna in lämpliga föredragshållare eller andra gäster.

VIKTIGA TELEFONNUMMER, APPAR OCH LÄNKAR

Telefonnummer

■ 112

Nödnummer vid fara för liv, egendom och miljö

■ 11414

Polisens nummer vid icke-akuta händelser

■ 1177

Sjukvårdsrådgivning

■ 11313

Informationsnummer vid olyckor och kriser

Appar

■ SOS Alarm 112

■ Krisinformation.se

Webbadresser

■ Brandskyddsföreningen

www.bandskyddsforeningen.se/lbk/lbk-parmen

■ Din säkerhet

www.dinsakerhet.se/kris-och-krig

■ Krisinformation

www.krisinformation.se

■ Länsförsäkringar – Naturskador

www.lansforsakringar.se/bergslagen/privat/forsakring/forebygga-skador/naturskador

■ Miljöhusensyn

www.miljohusesyn.nu

■ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

www.msb.se